

TREBALL DE MEMÒRIA HISTÒRICA

Guerra civil espanyola

1936 ————— 1939

Treball de memòria històrica

Objectius d'aprenentatge

1. Identificar i localitzar els coneixements previs dels alumnes envers els sabers perseguits, quantificant i avaluant-los per arribar a l'objectiu final de la situació d'aprenentatge.

2. Descobrir, avaluar i interpretar les conseqüències i motivacions de la "Brigada de la Muerte", amb la finalitat d'adquirir una consciència històrica i una anàlisi crítica del que va succeir.

3. Interpretar, i reconèixer la importància de la lluita per l'empoderament femení a través de les activitats dins la Llibreta d'Aprenentatge, per conscienciar-se de l'equitat de gènere

4. Examinar, contrastar i descriure la importància de la memòria democràtica a través del visionat del documental "La llibreta del doctor Gras", la visita al fossar republicà de Móra d'Ebre i la visita al Poble Vell de Corbera, amb la finalitat de construir una consciència ciutadana pacífica i respectuosa amb els drets humans

5. Localitzar, desenvolupar, estructurar i explicar quan, com i perquè van destruir la ciutat de Guernica al País Basc; Per saber llegir i comprendre a través de l'art i la cultura les causes i efectes del conflicte bèl·lic

6. Descriure, implementar i elaborar una entrevista i un vídeo a un familiar o proper a l'entorn, supervivent del conflicte, per a bastir i afiançar els principis del memorial democràtic i restablir la consciència ciutadana plena.

Donada la ubicació del centre, Ribera d'Ebre i el nostre entorn, es tracta de fer estimar el patrimoni i fomentar el sentit de pertinença a l'alumnat d'uns fets històrics de la memòria democràtica i històrica a partir de la pròpia experiència familiar o d'un conegut/coneguda. L'aprenentatge ha de ser significatiu. El que s'aprèn ha de ser compatible amb els coneixements previs de l'alumnat i el seu entorn. Per aquesta raó, es busca la relació intergeneracional perquè l'alumnat conegui les vivències de la seva família o conegut com a part integrant de la memòria col·lectiva.

Com hem pogut verificar, els joves sovint desconeixen què van fer els seus avis i besavis durant els tres anys de guerra. El motiu resideix en el trauma que comporta un esdeveniment com aquest, el silenci vergonyós del franquisme, l'oblit del pas del temps i la temença a obrir velles ferides o al fet que aquestes puguin afectar noves generacions. És per això mateix que, malgrat la quantitat d'informació actual sobre la Guerra Civil, segueix essent un tema tabú i la joventut manté la incertesa envers el seu passat familiar. Sabem allò que els llibres ens diuen, però la mateixa història és deformada per la vivència de cada persona. No pretenem en absolut cenyir-nos a unes pautes tan estrictes com les que hi ha als volums de qualsevol prestatgeria, sinó que ens proposem fer una unitat d'aprenentatge únic on poguéssim aproparnos a la història amb un caire més humà, més sensible a l'hora de presentar-ne els protagonistes. Es tracta en definitiva de fer "història efectiva" en termes de Foucault i Nietzsche i no de "història magna". En commemoració als nostres i als de tants altres familiars que van ser-hi presents, es vol explicar com va ser la guerra des d'un punt de vista més personal que no pas el que es pot trobar als llibres d'història: sincer.

El repte és descobrir els veritables estigmes del conflicte en els escenaris i protagonistes supervivents o descendents, entrevistar avis, coneguts, visitar els llocs...

Com ho portarem a terme?

Parteixo dels coneixements previs dels alumnes recollits en un google forms (veure annex). La proposta té com a objectiu que l'alumnat treballi un moment històric a partir de la lectura del llibre "L'Òmnibus de la mort" del periodista i escriptor Toni Orensanz. Aquesta obra descobreix un dels moments més foscos de la nostra història, dona veu a una tragedia silenciada. L'obra reconstrueix la ruta en òmnibus que va fer la Brigada de la Muerte, una de les bandes d'incontrolats més cèlebres de l'estiu de 1936, en els primers mesos de la Guerra Civil. La finalitat d'aquesta lectura és intentar que l'alumnat descriu i compenguin millor com funcionava i a què obeïa la violència anarquista de l'estiu de 1936.

Adjuntarem al drive de l'alumnat una flipped classroom (clase inversa) on hi trobarà enllaços de vídeos, articles, esquema, resums, activitats i bibliografia per comprendre millor els sabers d'aquesta unitat d'aprenentatge.

Mesurarem els coneixements sobre el sufragi en general i el femení en particular. Què en saps d'història de la democràcia?

Quan van poder votar les dones per primera cop? Qui va defensar el vot femení? Amb quines dificultats es van trobar? L'alumnat durà a terme unes activitats on descobrirà que les dones havien lluitat per aconseguir els seus drets polítics molt abans del 1893, des de la talaia literària.

Després del visionat del documental "La llibreta del doctor Gras", es realitzarà una visita a un fossar de soldats republicans descoberta recentment a Móra d'Ebre. Els alumnes realitzaran un Sway sobre ambdós activitats.

Per entendre l'impacte del conflicte bèl·lic en les arts, els alumnes confeccionen un powerpoint sobre "El Guernica". Finalment, realitzarem una visita al refugi antiaeri de Benissanet i al Poble Vell de Corbera per comprovar in situ els efectes devastadors de l'aviació alemanya, cómplice del franquisme ..

L'aprenentatge ha de ser significatiu i profund. El que s'aprèn ha de ser compatible amb els coneixements previs de l'individu i el seu entorn. Per aquest motiu, es cerca la complicitat intergeneracional, a través de la qual els alumnes reconeixen les vivències familiars com a part integrant de la memòria col·lectiva.

Els resultats finals seran que els alumnes faran de periodistes i investigadors de la història. D'aquesta forma, hauran de preparar una entrevista que traslladaran al paper i en confeccionaran un vídeo. De tot plegat en faran també un relat literari que adjuntem .

Les conclusions

ÍNDEX

1. Fitxa de les persones entrevistades.....	1
2. Entrevista.....	2
3. Fotografies (en ordre de l'entrevista).....	5
4. Conclusions finals.....	6
5. Agraïments.....	7
6. Bibliografia.....	8

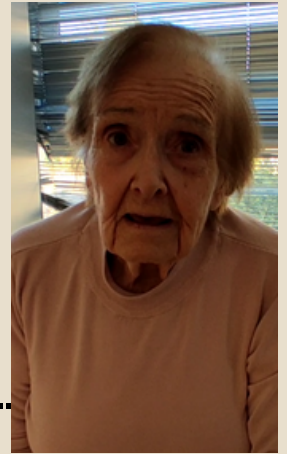
1. FITXA ENTREVISTATS

Nom i cognom: Irene Margalef

Edat: 89 anys (1993)

Lloc on viu: Residència Móra la Nova

Lloc d'on prové: Barcelona

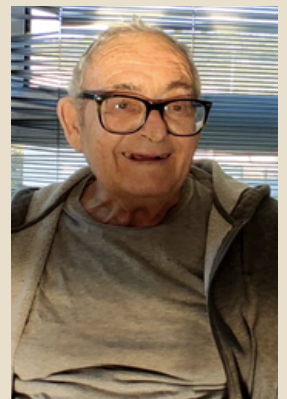

Nom i cognom: Josep Sales

Edat: 81 anys (1941)

Lloc on viu: Residència Móra la Nova

Lloc d'on prové: Miravet

Nom i cognom: Carmen Ortiz

Edat: 92 anys (1930)

Lloc on viu: Residència Móra la Nova

Lloc d'on prové: Jaén

Nom i cognom: Cinta Farnos

Edat: 83 anys (1939)

Lloc on viu: Residència Móra la Nova

Lloc d'on prové: Rasquera

2. ENTREVISTA

Hem realitzat una entrevista a quatre residents de la residència de Móra la Nova; Irene Margalef, Josep Sales, Carmen Ortiz i Cinta Farnos, que ens han volgut explicar les seves vivències durant aquells temps de guerra.

- **En quina localitat vivia durant el transcurs de la guerra?**

Irene: *Quan va començar la guerra, vivíem a Barcelona, a Can Cunis! Encara m'enrecordo ara mira tú, que les cadires i els matalassos aldamunt. Tu t'imagines, xato, que cau una bomba allí i no queden ni matalassos ni cadires... no queda res!*

Carmen: *Nosaltres dormíem davall els olivers, perquè venien els avions i no podíem encendre el llum, perquè els avions ens llençaven les bombes.*

- **Quina era la situació durant la guerra?**

Cinta: *Jo sé que la gent s'amagava, s'amagava molta gent, però si els agafaven els posaven al camp de concentració, perquè el meu pare hi va estar. Ho va passar molt malament perquè deia que la gent jove es moria de gana i no els hi portaven menjar ni res. Però jo els caballs els veia de petita i veia com pujaven i passaven i es paraven a Rasquera.*

- **Recorda com eren els refugis?**

Irene: *El refugi, no em faiguis dir-ho perquè de segur que marxaries corrent...*

Cinta: *Eren com uns túnels que entraven dins la gent i s'amagaven.*

- **I de trinxeres, que hi havien per aquesta zona?**

Josep: *A Móra d'Ebre hi havien de trinxeres, allà a la vora del riu! Allí va ser on va passar la guerra civil!*

- **Els seus pares parlaven de política?**

Irene: *No contàven res, només ens deien: "au, poseu-vos aquí i no surtiu fins que no marxin els avions".*

- **Com podieu alimentar-vos?**

Carmen: *Ens donaven un tros de pa negre, pa negre molt dolent, i el pa blanc sols el menjàven els rics i nosaltres el negre racionat. Pasàvem molta gana, ens portàven un pa i teniem per vuit dies, un pa per vuit dies! Ens donàven un tros molt petit.*

Cinta: *I no es podia parlar perquè te la fotien forta, jo perquè ho sentia dir al pare i a tots els grans però es va passar molt malament la guerra civil.*

- **Com va ser la guerra civil?**

Cinta: *Va ser una cosa molt horrible per tothom. Va ser una cosa que... no es pot explicar perquè es... Ho va passar molt malament tothom, molt! Sempre tancats i sempre amagats i sempre morts de gana.*

Irene: *Va ser molt dolent, molt dolent! Jo tenia la "capsa" davant de casa, allí on hi havien els soldats i tota la me***. Venia a ser un "cuartel" perquè tot eren soldats. Només sentíem que deien: "los cabr***, los cabr***!". I no podíem dir res, ni parlar, ni plorar casi, ni plorar! Va ser horroros allò. Encara vec la casa i vec allí on hi havien els guàrdies que estaven davant per davant!*

- **Algú de la vostra família va estar al front de la guerra?**

Carmen: *El meu pare no va marxar, va estar en un barranc amagat, li tenia que portar la meva mare el menjar i allà dormia de nit amb una manta perquè no va anar a la "zona roja", no va volguer marxar. Els altres van anar a l'altre costat a la "zona roja" que en deien, i el meu pare no va volguer marxar i va estar en un barranc mesos i mesos, i la meva mare li portava el menjar. Si l'agafaven, el podien matar... o ves a saber! Si no anaven a la "zona roja", els agafaven i els mataven.*

3. FOTOGRAFIES

Avions republicans

Camp de concentració

Entrada refugi antiaèri

Trinxeres Móra d'Ebre

Repartiment de menjar post-guerra

Soldats armats

4. CONCLUSIONS FINALS

Quan vam començar aquest treball de memòria històrica, vam pensar en la residència de Móra la Nova on podriem trobar alguna persona a la qual li podriem fer aquesta entrevista. Ens vam posar en contacte amb la residència i finalment ens van facilitar certes persones de les quals podrien explicar-nos una mica sobre aquest tema.

L'entrevista va sortir esplèndidament i vam poguer extreure molta informació sobre la guerra civil i la post-guerra.

Hem après moltes coses que desconeixiem sobre la guerra civil i tot el que la envolta, i ens ha semblat molt interessant cadascuna de les històries que tenia cada resident.

Veient el video de l'entrevista i tot aquest context, ens hem pogut donar compte de com les coses han canviat tant durant els anys i com de dolenta pot arribar a ser una guerra.

Totes aquelles coses que ens van explicar els residents ens va fer reflexionar i ens vam poguer posar en la pell de totes aquelles famílies les quals es van separar, la misèria que va haver-hi, la quantitat maldat que hi havia en aquells temps.

Esperem que no haguem de passar per la mateixa situació que van passar aquests àvis i àvies i tota la gent gran que ho va viure.

5. AGRAÏMENTS

En primer lloc, volem donar les gràcies a les tres àvies i l'àvi que han estat disposats a concedir-nos aquesta entrevista, ja que sense ell/es aquest treball no hagués sigut possible i els hi estem molt agraïts.

També volem donar les gràcies a la residència de Móra la Nova per facilitar-nos l'autorització i tot el procés per a que els àvis haiguin pogut ser grabats i entrevistats per realitzar aquest treball.

Com no, donar les gràcies als familiars d'aquestes persones per deixar-nos fer aquesta entrevista amb la seva autorització.

6. BIBLIOGRAFÍA

Fotografíes:

-Totes les fotografíes on aparèixen les persones entrevistades han sigut fotografiades per nosaltres.

-Fotograíes extretes d'internet:

<https://i.pinimg.com/originals/b3/07/05/b3070599bacf5e695db88c4b8aeb0166.jpg>

<https://th.bing.com/th/id/R.3e7709bc3517da2b13120439fed62792rik=dLddlPyy8cUuTw&pid=ImgRaw&r=0>

<https://sp-images.summitpost.org/595263.JPG?auto=format&fit=max&h=1000&ixlib=php-2.1.1&q=35&s=619ee64338d674b301e8d80a746d31b7>

https://orimiro78.files.wordpress.com/2020/05/20140316_110849.jpg

https://4.bp.blogspot.com/-SgUmWnuD6ck/WT_sU-D_2RI/AAAAAAAAAGds/yG92tbt5Ldl2SePQ-LIxEM42TcXvuhTuACLcB/s1600/espana-pan-rationamiento.jpg

https://www.eldiario.es/fotos/Soldados-republicanos-calles-Teruel_EDIIMA20170609_0605_19.jpg